

Çətin anlaşılan söz və ifadələr üçün cildin sonuna lüğət əlavə etməyi münasib görmədik. Əvvəla, hər dəfə mütaliəni kəsərək lüğətə baxmaq oxucu üçün çətinidir, ikincisi, bəzi sözlərin bir çox mənası içindən məhz hansının nəzərdə tutulduğunu təyin etmək bəzində oxucu təəddüddə qala bilər. Çətin anlaşılan söz və ifadələrin necə başa düşülməli olduğunu mətnin içində kvadrat mötərizədə göstərdik. Bu halda, kvadrat mötərizədəki sözlər normal mətndən daha kiçik şriftlə verilmişdir. Məsələn: “...xəstəliklərin bittamam rəf”inə [tamamilə aradan qaldırılmasına] qədər...” Qəzetdəki mətndə səhvən buraxılan sözləri də kvadrat mötərizə içində əlavə etdik. Bu halda, kvadrat mötərizədəki sözlərlə normal mətnin şrifti eynidir. Məsələn: “...Xarici [İşlər] nazirinin...”

Hər nömrədən sonra əlavə edilən “Qeyd və şərhlər”də, oxucular üçün faydalı məlumatlar yer alır. Qəzetdəki mürəttib xətalardan bəziləri (xüsusilə əhəmiyyətli olanları) də burada göstərilmişdir. Əlbəttə, bütün xətalara göstərmək lazım və mümkün deyildi. Xüsusilə Birinci Dünya müharibəsində Qərbi cəbhəsi xəbərlərində keçən toponimlər qəzetdə demək olar ki, həmişə səhv yazılmışdır. Bu toponimlər mümkün qədər bərpa edilmiş, eləcə də “Adlar göstəricisi”nə əlavə edilərkən, toponimin aid olduğu dildəki yazılışı da verilmişdir.

Şeir parçalarında rastlanan çətin anlaşılan söz və ifadələrin lüğəti də “Qeyd və şərhlər” bölməsində verilmişdir.

Cildin sonunda “Adlar göstəricisi” verilmişdir. Mətdəki bütün şəxs, yer, dövlət, xalq, qurum, idarə, təşkilat, şirkət və s. adları, hətta bəzi xüsusi terminlər “Adlar göstəricisi”nə daxil edilmişdir.

Mehdi Gəncəli

Azad Ağaoğlu

Bazar, 2 mart 1919-cu il, nömrə 126

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Yekşənbə, 29 cəmədiyələvvəl sənə 1337. 2 mart sənə 1919.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 80 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 18 rublə, 2 aylığı 32 rublə, 3 aylığı 45 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublədir. Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

AZƏRBAYCAN MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA On ikinci iclas Fevral 1919

İclas açılır saat 2-nin yarısında.

Sədr - Həsən bəy Ağayev.

Katib - Əhməd Cövdət Pepinov.

Sədr - İclas davam edir. Növbədəki sənədlərə keçmədən qabaq rica edərdim dünən günkü iclasda qəbul etdiyiniz qanun layihəsi – ki “Müsavat” firqəsi tərəfindən təklif olunan – hər komissiyaya birər əza [üzv] verilsin. Komissiyaların miqdarı da bu surətlədir: “Müsavat” - 23, “İttihad” - 11, “Əhrar” - 1, “Hümmət” - 5, Sosialistski blok - 5, bitərəflərdə - 12, Rus-slavyan cəmiyyətində - 5, ermənilərdə - 7. Bu miqdarla olan surətdə “Müsavat”dan qeyri hər fraksiya birər, “Müsavat” isə ikinci nümayəndə dünən qəbul etdiyiniz layihə mövcubincə [layihə əsasında] verəsiniz. Maliyyə və büdcə komissiyasına isə hər fraksiyadan birər, “Müsavat” isə üç nümayəndə verməlidir. Çünki onun üzvləri 23-dür. Sonra [iki] yeni qanun daxil olmuşdur. Biri – gömrük idarəsinin təbdili [dəyişdirilməsi], ikinci – hökumətə yüz milyon pul burax-

maq. Təklif olunur ki, bu layihələrdən birincisi Ləvaəhi-qanuniyyə [Qanun layihələri] komissiyasına, ikinci qanun isə Maliyyə və büdcə komissiyasına verilsin və rica edərdim iki yeni komissiya əzaları tənəffüs zamanı burada qalaraq özlərinə heyəti-rüəsa [rəyasət heyəti] seçsintlər. Keçirəm növbədəki məsələyə. Söz verilir doktor Musa bəy Rəfiyevə.

Musa bəy (yerindən) - Nə barəsində?

Sədr - Bakı şəhərinə dörd milyon istiqraz barəsində.

Musa bəy Rəfiyev (Müsavat) - Bakı Bələdiyyəsi Daxiliyyə Nəzarətinə bir layihə təqdimlə təklif etmişdi ki, Bələdiyyə İdarəsinə dörd milyon manat borc pul buraxılsın. Daxiliyyə naziri bu layihəni Parlmana göndərmiş, Parlamən da Maliyyə və büdcə komisyona vermişdi. Komisyona məzkur [deyilən] layihəni tədqiq edərək hüzurunuza ərz edir. Bakı Bələdiyyə idarəsi 4 milyon istədikdə bəyanatda bulunub deyir ki, Bələdiyyə İdarəsinin 1917-1918-inci il övzası [vəziyyəti] cığırından çıxmış, hər şeyin qiyməti artmış, digər tərəfdən əhalidən alınan vergi miqdarı azalmış. Bundan dolayıdır ki, şəhərin kassasına pul girməyir. Buna əlavə, məvaciblər dəxi həddən ziyadə artmış-

dır. Məsələn nümunə üçün göstərilir 17-ci ildə 9 ay müddətində məxaric 14 milyon olduğu halda, mədaxil 8 milyona çatmamışdır. Sonra ilin axırındakı son üç ay zərfində şəhəri təmizləməkdən və yolu öz qaydasına salmaqdan ötrü 7.950.000 min rublə məxaric göstərilibdir. (*Oxuyur*)

Bakı idarəyi-bələdiyyəsinin [Bələdiyyə İdarəsinin] balada [yuxarıda] məruz iqdamatı [ərz etdiyi təşəbbüsü] münasibətilə Daxiliyyə Nəzarəti şəhər idarəsinin aşağıda saydığımız məvaddan [maddələrdən] ibarət olan ehtiyacatının:

1) Şəhərin son dərəcə pisliliyindən, pək böyük məsarifati-nəqdiyyəni mövcib olan sihiyyəyə şəhərin təmiri [Şəhərin son dərəcə natəmizliyi səbəbindən, böyük məbləğdə nəgd pula başa gələn gigiyenik cəhətdən bərpası].

2) Şəhər soqaqlarının "mostovoylarını" [səkilərinin] bundan fəzlə [bundan artıq] və büsbütün xarab olmasına meydana verməmək üçün təmir və təcidi [yenilənməsi].

3) Yanacaq, yemək məvaddının [mədələrinin] olduğu kimi əlbisənin də [paltarın da] fəvqəlhədd [həddən artıq] bəhəlləndiyindən və əmrəzi-sariyyənin [yoluxucu xəstəliklərin] əhali arasında intişarından mütəhəssil [yayılməsindən] hasil olan, əmələ gələn şəraiti-həyatıyyənin [həyat şəraitinin, güzaranın] ağırlığı üzündən şəhər əhalisinə son dərəcə möhtac olduğu müavinəti-tibbiyyənin [tibbi yardımın] lüzum dərəcədə təşkil edilməsi.

4) Şəhərin məkatib dairələrinin [məktəb idarələrinin] kəndi ümüratını [öz işlərini] cərəyani-təbiidə olaraq [təbii axarında] idarəsinin təmini [və sair]. Həqiqətən

[bu ehtiyacların] rəf edilməsi [aradan qaldırılması] lazım olduğundan, bir tərəfdən məvadd [və] məsai [material və əmək] qiymətlərinin artması və digər tərəfdən keçən sənədə vüqu bulmuş olan əhvali-siyasiyyə dolayısı ilə şəhər vergilərinin pək cüz'i miqdarda olaraq kassaya düşümlü səbəbilə şəhər heç bir vəchlə şu ehtiyacı yalnız kəndi mənabeyindən [qaynaqlarından] rəf və izalə edəmməyəcəkdir [aradan qaldıra bilməyəcəkdir].

Bütün bu məşruhata binaən [izahlara əsasən] və bir də Bakı şəhərinin Cümhuriyyət daxilində dövlətin hökuməti-mərkəziyyəsinin məqərrı [mərkəzi hökumətinin paytaxtı] bulunması etibarını ilə Cümhuriyyətdə yalnız həyatı-idariyyənin bir mərkəzi-rəsmi deyil, bəlkə iqtisadi, mədəni və elmi bir mərkəzi olduğu dəxi nəzəri-etibara alınaraqdan kəndisinə vəsaiti-ümumiyyəyi-dövlətdən [dövlətin ümumi vəsaitindən] müavinətdə bulunmanın son dərəcə mətlub [lazım] olduğu meydana çıxar. İşbu mülahizəyə istinadən [mülahizələrə əsasən] Nəzarət atidə mühərrər layiheyi-qanuniyyəni [Nazirlik aşağıda yazılan qanun layihəsini] Məclisi-Məbusanın təsdiqinə təqdim eylər. Şəhərin bərvəchi-bala məxaricləri [yuxarıda yazılan xərcləri] mövcud olub, bu məxaricə müqabil mədaxili cüzidir. Üç ayda səkkiz milyona kimi pul lazımdır. Mədaxil isə 500 min olubdur. Şəhərin mədaxili olan vergilər alınıb xərc olunmuşdur. Bu xərcləri yerinə yetirmək qeyri-mümkündür. Şəhər mədaxilindən yalnız bir su mədaxili mövcud olub, o da çox cüzidir. Bununla bərabər, Bakı şəhəri dövlətli bir şəhərdir. Borc almağa da iqtidarı vardır. Yəni borcunu ödəyə bilər. Bir çox şeylər vardır ki, mə-

sələn imarətləri, yerləri və dəniz kənarında olan körpüləri və sairələr kimi mədaxil qapıları mövcuddur. Şəhər, deməli, müvəqqət qüvvəsizdir. Gələcəkdə şəhərin qüvvəsini yerinə gətirməyi aşkar etdirir. Şimdilik bu xərcləri ödəməkdən ötrü şəhər idarəsi Duma ilə bərabər qərar vermiş ki, 7 milyon pul istiqraz etsin [borc alsın]. Bu məbləğdən 3 milyonu oktyabrda alınmış, yerdə qalan 4 milyonu qalmış idi. Şimdi də ehtiyaca məbni [ehtiyaca görə] o 4 milyonun buraxılmasını hökumətdən xahiş edir. Xərclərin tərtibi böyledir:

Bələdiyyə qulluqçularına hər ayda veriləcək məvacib - 1.450.000

Şəhəri təmizləmək üçün arabalar məxarici (maaşdan başqa) - 200.000

İtfaiyyə qitəsinə [yanğınsöndürən heyətinə] - 75.000

Müalicəxanalara - 750.000

Bələdiyyə dairələrinə - 125.000

Odun, mazut, neft, benzin, truba, su, kantor taqımları [dəftərxana ləvazimatı], ələf və başqa təxiri [gəcikdirilməsi] qəbul olmayan məxarici - 400.000

Yekun - 3.000.000

Bunlarla bərabər birdəfəlik xərclər də mövcuddurlar. Müfrədatı zirdə [aşağıda] oxuyuram:

Səbiq borcların faizinin tədiyəsi [ödənməsi] - 1.200.000

19 xəstəxana təmiratı - 336.671

Seldən sonra küçələrin təmiratı - 353.200

23 məktəb binalarının təmiratı - 181.532

Dəva [dərman] alınmağa - 200.000

Şəhər sallaqxanalarının təmiratı - 40.321

Kitabxana üçün bina hazır edilməsinə - 13.200

Şəhər obozları [yük arabaları] hazırlatdırmağa - 375.000

Nəqliyyətin təzələnməsinə - 400.000

Mayəhtac [avadanlıqlar] - 20.000

Yekun - 3.124.924

Daxiliyyə Nəzarəti öz tərəfindən şu layihənin qəbulunu təklif edir: (*Oxuyur*)

1) Hökumətin keçmiş sənə 7 təşrinisənədə (noyabr) qəraradına tövfiqən [uyğun olaraq] vermiş olduğu 3 milyon manatlıq müavinəti-nəqdiyyəyə əlavədən Bakı idarəyi-bələdiyyəsinin xəzineyi-dövlət vəsaitindən sənədə beş faizli olaraq iki müddətdə, yəni iki milyonun şimdiki, iki milyonun isə gələcək şubatda (fevralda) verilməsi.

2) Məzkur [adı çəkilən] şəhər idarəsindən, kəndisinə verilmiş olan müavinəti-nəqdiyyənin şəhərin varidat və məsarifat dəftərinə qeyd edilməsilə üç sənə zərfində və hər sənə müsavi [bərabər] hissələrlə tədiyə edilməsinə [qaytarılmasına] iltizam alınması.

Maliyyə və büdcə komissiyası da bu xüsusda böylə bir qərar qəbul etmişdir: (*Oxuyur*)

Maliyyə və Büdcə Komissiyasının 21 fevral 1919 tarixli iclası bəratülqövlündən [protokolundan] iqtibas olunmuş: Bakı Bələdiyyə İdarəsinə dörd milyon rublə borc buraxılması xüsusunda Daxiliyyə Nəzarətinin təqdim etdiyi qanun layihəsi qəbul olunsun və Daxiliyyə Nəzarətinə tezliklə bələdiyyə seçki qanununun tənzim və Məclisi-Məbusana təqdim edilməsi təklif olunsun.

Maliyyə və Büdcə Komissiyası rəisi: Musa bəy [Rəfiyev]

Büdcə və Maliyyə komissiyası bu layihəyə baxaraq qəbul olunmaq üçün Məclisi-Məbusana təqdim edir.

Sədr - Söz Ağa Aşurovundur.

Ağa Aşurov - Möhtərəm məbuslar! Hökumətlərdə olan borc sistemi indi də şəhərlərə sirayət edir. Necə ki, hökumət xərcini ödəməkdən ötrü hədsiz-hesabsız kağız pullar buraxırlar. İndi bələdiyyə idarələri də həddən ziyadə xərclərini ödəmək üçün iki şeydən birini etməlidir: ya pul kəsmək, ya borc almaq. Bakı idarəsi asan yollarla getmək istəyir ki, öz işlərini yaxşı aparsın. Üzr istəyirəm! Mən Bakı Bələdiyyə İdarəsinə pul verilməsi tərəfdarı olardım və olmalıyam da. Pul verilməsini də istərəm. Heyf ki, bu layihədə bu borcun nə cür qaytarılacağı və mədaxil yolu göstərilməyir. Parlaman özünü aldatmamalıdır. Keçənlərdə Bələdiyyə İdarəsinə bir milyon borc verdik və onun qaytarılması vaxtı göstərildi. Fəqət, bu dörd milyonu Bələdiyyə İdarəsi qaytara bilməyəcəkdir. Bunu Parlaman da bilir. Ona görə Büdcə və Maliyyə Komissiyası bu layihənin qəbulunu bizə təklif etməməliydi. Mən təklif edirəm: bu pulu borc deyil, qaytarılmamaq üzrə Bələdiyyə İdarəsinə verək və mədaxilini artırmaq üçün yollar göstərək. Tainki hökumətdən borc almağa məcbur olmayıb özü özünü idarə edə bilsin. Hər yerdə olduğu kimi hökumətin borcudur ki, şəhər idarəsinə kömək eylesin. Hökumət şəhərin camaat ehtiyacını ödəyən azarxana, məktəblər və qeyri müəssisələri saxlamaq üçün pul buraxmalıdır. Amma məxaric mədaxildən çox olduğu halda bu qayda çox davam edə bilməz. Gərək Daxiliyyə nazirimiz, Büdcə və Maliyyə

Komissiyası şəhər idarələrinin məxariclərinin artması üçün layihə ilə yollar göstərsin. Bələdiyyə İdarəsi bəzi mədaxilləri öz əlinə almaq üçün istibdad dövründə bu məsələni qaldırmışdı ki, bununla 3-4 milyon mədaxil ala biləcəkdə. Bunu onun əlindən aldılar. Bu barədə hətta Dövlət Dumasında da danışıldı. İndi gərək tezliklə qət olunsun [qərar verilsin] ki, o vergilər şəhərin mənfəətinə getsin. Şəhər idarəsi ticarət müəssisələrindən, işıqdan və bu kimi yerlərdən xüsusi vergi almalıdır. Bu verginin alınması ilə bahalığa heç qorxu yoxdur. Ərzaq Nəzarəti put vergisindən 550.000 rublə pul yığmışdır. Bu pul şəhər Bələdiyyə İdarəsinə verilməli idi. Amma bu vaxta kimi şəhərə gəlməyibdir. Hökumətin cəm etdiyi [yığıdığı] vergilər müəyyəndir. Bu put vergisi isə şəhər mənfəətinə olmalıdır. Mən istəmədim ki, layihənin qəbulu təxirə salınsın. Şəhər fəlakətli bir haldadır. Ancaq bu layihədə Bələdiyyə İdarəsinin mədaxilinin artırılması üçün heç bir yol göstərilməyibdir. Mən təklif edərdim bu pul 3 sənəyə deyil, qaytarılmamaq şərti ilə [Bələdiyyə] İdarəsinə verilsin. Bələdiyyə İdarəsi məlumdur ki, bu borcu bu müddətdə qaytara bilməyəcəkdir. Ona görə şərt qoymalıdır ki, Bələdiyyə İdarəsi özü mədaxillərini artırmaq üçün tədbirlər görsün, tainki zərəri olmasın.

Sədr - Söz Yusifəli Əliyevindir.

Yusifəli (Müsavat) - Bələdiyyə İdarəsinin dörd milyon istiqraz haqqında – "Müsavat" fraksiyası əhalinin mənafe-yi-ümumiyyəsinə xidmət edən müəssisələrin parasız qaldığını nəzərə alaraq bu dörd milyon borcun verilməsi tərəfdarıdır. Bununla bərabər, fraksiyamız Bələ-

diyyə İdarəsi və əzasının nəzər-diqqətini buna cəlb edib deyir ki, ildə 8 milyon varidat ilə 13 milyon məxaric olarsa, get-gedə üzərinə yüklədiyi borcu bir vaxt gələr ki, verə bilməz. Əhali və onun özü üçün borcdan çıxmaq çətin olar. Yaxşı olardı Bələdiyyə İdarəsi özü üçün mədaxil mənbələri arasın. Məsələn, dedilər ki, Ərzaq Nəzarətində yüklərdən put vergisi alınır və bu pul şəhər idarəsinə çatmalıdır. Bu pullar ola bilər ki, şəhərə qaytarılsın, lakin nədənsə, Bələdiyyə İdarəsi bu barədə təşəbbüsatda bulunmamışdır. Bundan başqa şəhərin bir çox boş yerləri var ki, Bələdiyyə İdarəsi onlardan istifadə edə bilirdi və yaxşı mədaxil hasil olardı, amma nədənsə etməyibdir. Bir də Bələdiyyə İdarəsi ticarət və sənəət [sənaye] müəssisələrindən alınan vergiləri artırma bilər. Bundan başqa Bələdiyyə İdarəsi ilə əhali arasında bir çox mübahisəli yer məsələsi var ki, bu məsələnin həll olunması ilə Bələdiyyə İdarəsinə 3 milyondan ziyadə para daxil ola bilər və şəhərin də abadlığına səbəb olar. Ağa Aşurovun bu dəfəlik müavinəti-nəqdiyyə verilməsi təklifinə görə tərəfdar ola bilmərik. Bu pul borc surətində verilməlidir. Bələdiyyə İdarəsi də bilsin ki, borcu vardır və borcu ödəmək üçün yeni varidat mənbələri arasın.

SÜLH ƏTRAFINDA

Sülh Konfransında olan gürcü nümayəndəsinin məlumatı

Sülh Konfransında olan Gürcüstan Cümhuriyyəti nümayəndəsi xəbər verir ki, Müttəfiq dövlətlər bizim Parisə get-

məyimizə icazə vermişlərdir. Fransa paytaxtına gəldiyimizdən sonra bizim Sülh Konfransında iştirak edib-etməməyimiz məsələsi həll ediləcəkdir. Milyukov ilə Sazonov kimin namından [adından] və hansı vəkalətnamə ilə müzakirətdə bulunduğunu mənə məlum deyildir. Hər halda bu ağalar əski Rusiyanı bərpa etmək əvəzinə, bolşevizm yanğını söndürməyə çalışsalar yaxşı olardı. Hər halda bu ağaların Qafqaziya hökumətləri haqqında bəyani-əfkarda bulunmağa [fikir bildirməyə] heç haqları yoxdur.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

İngilis qoşunlarının övdəti [qayıtması]

İngilis qvardiya firqəsinə əmr verilmişdir ki, Reyndən qayıtsınlar. Bu firqənin xüsusi bölükləri az zamanda İngiltərəyə qayıdacaqlardır.

* İspaniya Kabinəsi istefa vermişdir. Fəqət büdcə qəbul edilənədək köhnə Kabinə iş başında qalacaqdır.

Könüllülər Odessada

Odessa, 15 fevral - Burada olan Könüllü qoşunları arasında möhtəklik və yəğmaçılıq davam edir. Bunlar həz təriqi ilə [müsadirə yolu ilə] kəndçiləri qarət edirlər. Odessada 3 min nəfər könüllü vardır ki, saldatlığı əvəz eyləmiş afiserlərdir.

London - İngiltərə sahillərində casusluğundan şübhə edilən 3 nəfər tövqif edilmişdir [tutulmuşdur]. Zənn edilir ki, bunların birisi nemes, ikisi isə rus afiserləridir. Bunlara verilən suallara qətiyyəən cavab verməmişlərdir.

CÜMƏ GÜNKÜ MÜHÜM XƏBƏRLƏR

Vilson əleyhinə sui-qəsd

* Nyu-York - Yekşənbə [bazar] gecəsi 4 nəfər ispaniyalı Amerika rəisi-cümhuru [prezidenti] Vilson canına sui-qəsd hazırladıqları üçün həbs edilmişlər.

* Parisdə olan amerikalılar Vilsonun dübarə [təkrar] Parisə gəlməsilə həyatından ehtiyat edib Vilsonun Amerikada qalmasını təkid edirlər.

Çin hökumətinə borc

Nyu-Yorkun böyük bankları Çin hökumətinə 50 milyon dollar borc verirlər.

Müxtəlif xəbərlər

* 100 min put neft qəbul etməkdən ötrü “Luç” paraxodu Odessadan Batuma gəlmişdir.

* İzmirdə rus və yunan bəhriyyəliləri [matrosları] arasında ciddi toqquşma olmuşdur.

* Varşavada işsizlikdir. Rusiyadan xammallar alınmadığına görə fabrikalar qapanmaqdadır.

Macarıstanda bolşevizm

Macarıstanda artmaqda olan bolşevizm hərəkətindən ehtiyat edirlər. Peştədə alınan xəbərlərə görə, Rusiya bolşevikləri gizlin bir iclasda qərar qoymuşlar ki, Macarıstana 50 min nəfərlik bir bolşevik dəstəsi göndərsinlər. Peştə əhalisi təbəddülat [qeyri-stabillik] olacağından qorxurlar.

Ermənistan istiqlalıyyəti

Ermənistan istiqlalıyyəti haqqında in-

gilis qəzetələrində məqalələr dərc edilmişdir. Bu qəzetələrin birində Ermənistan Hökumətinin sərhədləri də qeyd edilmişdir. Bu qəzetələrin yazdıqlarına görə hal-hazırda ermənilər öz qüvvələrini kəndilərini müdafiə və mühafizə edəcəklər qədər artırana qədər bir hökumət axtarırlar ki, onlara zəmin olsun.

* Tiflisdə olan ingilis heyəti Gürcüstan teleqraf idarəsindən təvəqqe edir ki, zeyldəki [aşağıdakı] xəbəri elan etməsin:

Mövsuq [mötəbər] mənbələrdən alınan xəbərlərə nəzərən, fevralın 26-da osetinlərlə inquşlar general Denikin Kənüllü ordusuna qoşularaq bolşeviklərlə mübarizə edəcəkdir.

Nuri paşa və Mürsəl paşanın həbsi

Tiflisdə olan ingilis komandanı təvəqqe etmişdir ki, zeyldəki məlumat ümumən elan edilsin:

Türkiyə qoşunlarının sabiq komandanı Nuri paşa və Mürsəl bəy Batumda həbs edilərək mühakiməyə verilir.

* İzmirdə yunan matrosları ilə rus matrosları arasında qayət qızgın və qanlı müharibə vaxtı olmuşdur.

QƏZETƏLƏRDƏN

Şimali Qafqaziyada

Alınan mövsuq [etibarlı] xəbərlərə görə, Cənub Rusiya komissarı Orconikidze Mərkəzi Şura Hökumətinin Dağıstan Cümhuriyyətini təsdiq etməyi qərarını Dağıstan Hökumətinə xəbər vermişdir.

Dağıstan Cümhuriyyəti və general Denikin

Dağıstan Hökumətinin siyasi nümayəndəsi Kantemirovun öz hökumətindən aldığı xəbərlərdən görünür ki, Dağıstan Hökumətilə Kənüllü ordu ərkanı [qərar-gahı] arasında onların gələcək münasibəti [münasibətləri] haqqında davam edən uzun müzakirə heç bir nəticə verməmişdir. Denikin ordusu Şimali Qafqaziya millətlərinin və onların Parlamanının arzusuna baxmayaraq, dinc əhali əleyhinə öz hərbi hərəkətində davam etməkdədir. Denikin ordusu Qroznıya çatıb Dağıstan Hökumətinə təklif etmişdir ki, iş başından çəkilib Dağıstan ordusunu buraxsın. Burada işləyən məşhur irticəpərəst general [Vladimir Platonoviç] Lyaxovdur. Lyaxov Tersk-Dağıstan ordusu komandanı təyin edilmişdir. Bunun qəsdı odur ki, Dağıstanlılar İttifaqını milli nahiyələrə təqsim edib [ayıraraq] hər nahiyə başında öz məmurlarını qoysun. 1905-ci ildə öz irticə fəaliyyətlərlə məşhur olan general indidən hər nahiyəyə namizəd edilmişlərdir. General Lyaxov Kənüllü ordu heyətinə daxil olmaq üzrə Dağıstanda alaylar təşkil etmək niyyətindədir. Hər yerdə şiddətli cəza tədbirləri tətbiq edilir. Əhali həyəcana düşüb narazılıq izhar etməkdədir. Dağıstan Cümhuriyyəti Parlamanı Kənüllü ordunun hər bir tələbatını rədd edib hökumətə təklif etmişdir ki, hər cür vəsailə [vasitələ] Dağıstan Cümhuriyyətini iləriləməkdə olan qara irticədən mühafizə etsin. İngiltərə heyəti Teymurxanşuradan geri dəvət edilmişdir. General Tomson İndiyə qədər Kənüllü ordu tərzi-hərəkəti haqqında bir cavab verməmişdir.

- Böylə xəbər verilir ki, dağıstanlıların Kənüllü orduya üsyanları bütün Şimali Qafqazı tutmuşdur. Kənüllü orduya qarşı edilən müharibədə bəlkə, kabardin, inquş, osetinlər iştirak edirlər. Qafqaz [Vladıqafqaz] və Proxladnı dairəsində olan Dolakovo, Kantışevo kəndlərində qayət qızgın müharibələr olmuşdur. Dağıstanlılardan iki mindən ziyadə adam qətl edilmişdir. Kənüllü ordu tələfatı isə daha artıqdır. Kənüllü ordu irəlilədikcə bir neçə Dağıstan afiserləri və bəyləri də onlara qoşulmuşdur. Camaat silahlarını vermək istəməyirlər. Kənüllü ordunun tələbi əhalini həyəcana salıb, bu tələbi əbədən [əsla] qəbul etməyirlər. Dağıstan Hökuməti Dağıstan və Kənüllü ordu ixtilafına Müttəfiqlərin müdaxilə etmələrini arzu edir.

Varşavada tətillər

Fevralın 7-sində Varşavada bolşevik mətbuatı təzyiq edildiyi və bolşeviklərdən bir çoxları həbs edildiyi üçün ümumi tətillər elan edilmişdir. Elektrik mövqifi [stansiyası], su yolu, tramvay və sairə tətillər etmişlərdir.

Kiyev – Voznesensk şəhəri Odessaya hücumda bulunan şura qoşunları tərəfindən işğal edilmişdir. Odessa əhalisinə su verən böyük su kəməri bolşeviklərin əlinə keçmişdir. Odessa əhalisi artıq həyəcan keçirməkdədir.

Türkiyədə: Sanders paşa

İstanbuldan xəbər verilir ki, general Liman fon Sanders paşa müharibə zamanında erməni qırğınına əmr verdiyi üçün şimdi məhkəməyə cəlb edilmişdir.

Türklərin tələfatı

Rəsmi surətdə bildirildiyinə görə, Türkiyənin müharibə zamanında tələfatı böyükdür: ölənlər 437.000, yaralananlar 408.000, əsir düşənlər 104.000.

Sevastopolda

Sevastopol şəhərinə 4 dənə böyük tank gətirilmişdir. Bunlar şimala göndəriləcəklərdir. Külli miqdarda Müttəfiq əsgərlərinin Sevastopol şəhərinə varid olacaqlarına [gələcəklərinə] görə hamı mehmanxanalar, boş evlər və otaqlar həz [müsadirə] edilmişdir. Məktəbləri həz etmək niyyətindədirlər.

Batımda ictima

Bu günlərdə Batımlı əhalisi nümayəndələrinin Batımda ictimaiyyəti [yığıncığı] olacaqdır. Bu ictimaiyyətdə məhəlli [yerli] hökumət məsələsi müzakirə edilib, mümkün olsa təzə intixabat [seçki] olacaqdır.

Soçi nahiyəsinin təxliyəsi

Ən mövsuq [etibarlı] mənbələrdən xəbər verirlər ki, Soçi nahiyəsinin Könüllü ordu tərəfindən təmizlənməsi binəgüzarlığı [sərəncamı] Londondan verilmişdir.

Rusiyada

Helsinki [Helsinki] qəzetəsi xəbər verir ki, Finlandiyada rus əsgəri firqəsi təşkil edilməkdədir. Həmin qəzetənin yazdığına görə, bolşevikləri dağıtmaqdan ötrü 70 minlik bir ordu Petroqradda üzərinə hərəkət etməkdədir. Bolşeviklər də Petroqradda boşaltmaqdadırlar.

Baltik dənizində

Xəbərlərə görə, Baltik dənizində ingi-

lislərlə müharibə əsnasında “Petropavlovsk” zirehlisi qarq, “Oleq” paraxodu Müttəfiqlərə təslim olmuşdur.

Rus nümayəndələri

Parisdən alınan simsiz teleqraf xəbərlərinə görə, knyaz [Georgi Yevgenyeviç] Lvov, [Nikolay Alekseyeviç] Maklakov və [Boris Viktoroviç] Savinkov Lloyd Corc tərəfindən hüçura qəbul edilmişlərdir. Bu nümayəndələr qəbul edildiyi zaman Pişon dəxi iştirak etmişdir. Bu müşavirədən qəti nəticələr gözlənilir.

Hacı-Tərxan cəbhəsi

Stavropoldan xəbər verirlər ki, general Stankeviç ilə Maniçin ordusu Hacı-Tərxan quberniyasında Elitsa şəhərini işğal edib Hacı-Tərxandan gətirilmiş olan mühimmatı-hərbiyyəni [hərbi sursatı] ələ keçirmişdir. Elitsa şəhərinin işğalı ilə Yas-kuldan Hacı-Tərxana gedən yollar bolşeviklərin üzərinə qapanmışdır. Bolşeviklər bundan belə həmin yerə mühimmatı-hərbiyyə daşımaqdan məhrum edilmişlərdir.

Tsaritsın ətrafında

Tsaritsın ətrafında inadlı müharibələr davam edir. Könüllü əsgərlər bolşevikləri şərqlə tərəf sıxmaqdadırlar.

Ukrayna ilə bolşeviklər arasında

Ukrayna ilə məhafili-siyasiyyənin [siyasi dairələrin] nüfuzlu nümayəndələri izhar edirlər ki, Velikorossiya ilə mehriban qonşuluq münasibəti bərpa etmədən əvvəl iki əsaslı məsələ haqqında saziş lazımdır. Bu məsələlərdən biri sərhəd təyini və digəri Rusiya əmvalının təqsimidir

[mallarının bölünməsidir].

Professor Eyxelmanın hesabına görə, Ukrayna bütün Rusiya əmvalının 21 faizini almalıdır.

Başqa məsələlər cümləsindən Sülh Konfransında Kamçatka haqqında müzakirə olmuşdur. Şura Hökuməti Kamçatkanı Amerikaya satmaq niyyətində imiş. Amerika da həmin şibhi-cəzirə [yarımada] üçün 62 milyard təklif etmişdir. Hərgah Kamçatka şibhi-cəzirəsinin satılması haqqında müqavilənamə əqd edilərsə [imzalanarsa], şibhi-cəzirənin satışından vüsul olan məbləğdə Ukraynanın da hissəsi olmalıdır. Hərgah Şura Hökuməti Ukrayna Cümhuriyyətinin dediyinə razı olsa, bu yaxın zamanda sülh müzakirələri başlamaq mümkün olar. Rəsmi xəbərlərə görə, Ukrayna Direktoriyası Velikorossiya ilə Getman tərəfindən qəbul edilmiş müzakirəni təcrid etmək [kəsilmə] müzakirələri bərpa etmək [təhti-qərara] almışdır. Bu məqsədlə Direktoriya Xalq Komissarları Şurasına teleqraf göndərərək sülh nümayəndələrinin Kiyevə göndərilməsini təklif etmişdir. Bu teleqrafa hələ cavab alınmamışdır.

Vladıqafqaz-Petrovsk arasında dəmiryol münasibəti

Vladıqafqaz ilə Qroznı arasında dəmiryol xətti Könüllü ordu tərəfindən düzəlməmişdir. Sənişin qatarları qeyri-müntəzəm bir surətdə hərəkət edirlər. Petrovskdan Qerzel-Aula qədər də qatarlar işləyir.

Denikin ordusu

Denikinın Könüllü ordusunun bir hissəsi Kaspi dənizi kənarına çatmışlardır. Bunlar 12 saatda 350 verst yol getmiş-

lərdir. 100 min nəfərdən ibarət olan bolşevik qoşunları pərişan olmuşlar imiş. Bu müvəffəqiyyət general Denikinə Dona diqqət etməsinə imkan vermişdir. Orada bolşeviklər bu yaxınlarda güclü hücumda bulunmuşlardır.

Denikinın gələcək qərargahı

Sevastopol - General Denikinın mənzil işinə baxan məmurları buraya varid olmuşlardır [gəlmişlər]. Ərkani-hərbinin [hərbi qərargahının] da bu günlərdə vürüdü gözlənilir. “Kit”, “Vetsel” mehmanxanaları Könüllülərə məxsus olmaq üzrə həz [müsadirə] edilmişdir.

Sevastopol - Bilafasilə [fasilsiz olaraq] buraya Müttəfiqlərin və Könüllülərin qoşunu gəlir.

General Krasnovun istefası

“Priazovski kray” qəzetəsinin 1-ci nömrəsində xəbər verilir ki, hərbi dairələr məxfi iclasında Don ordusunun komandanı general [Svyatoslav Varlamoviç] Denisova ədəmi-etimad izhar edilmişdir [etimsizlik göstərilmişdir]. Ataman [Pyotr Nikolayeviç] Krasnov bu ədəmi-etimadı özünə də aid qəbul edib istefa vermişdir. Bunların istefası qəbul edilmişdir. Zabitlər qaçır. Böyük həyəcan var. Krasnov qaçmışdır.

Romaniyanın zərəri

Romaniyanın məlumatı-rəsmiyyəsinə [rəsmi məlumatına] görə, Almaniya, Avstriya, Türkiyə və Bolqariya hücumundan Romaniyaya 28 milyard 500 milyon frank, rus saldatlarının təcavüzündən isə 4 milyard zərər toxunmuşdur.

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

* İstinaf Məhkəməsinin [Məhkəmə Palatasının] baş sədri təyini barəsində Ədliyyə nazirinin məruzəsindən sonra qət edilmişdir [qərara alınmışdır]:

Ələkbər bəy Xasməmmədovu Azərbaycan İstinaf Məhkəməsi baş sədri təyin etməli.

* Ərzaq nazirinin İran, Orta Asiya ilə ticarət və sənaye əlaqəsi peyda etmək istəyən müəssisənin təşəbbüsü barəsindəki məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Həman müəssisənin Ərzaq Nəzarəti ilə əqd etdiyi [bağladığı] müqavilənamənin ləğv edilməsinə dair təşəbbüsünü məqbul hesab etməli. Həman Ərzaq Nəzarəti yurist-konsulluğuna [hüquq məsləhətxanasına] tapşırılmalı ki, işbu işi təhriyə [yazılı olaraq] icra etsin ki, hökumət üçün istənilməyən nəticələr çıxmasın.

* Hərbiyyə nazirinin Ləki mövqifindəki [stansiyadakı] Yegiazarov, Arzumənov və Gizeyə məxsus zavodların hərbiyyə işləri üçün həcz [müsadirə] edilməsi barəsindəki məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Hərbiyyə nazirinin fəaliyyətsiz qalmış zavodları həcz etmək barəsindəki məruzəsini təsviblə [bəyənməklə], Daxiliyyə nazirinə tapşırılmalı ki, Hərbiyyə Nəzarəti ilə bərabər işbu işi qövldən feilə [sözdən işə] gətirsinlər.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

* Məvaciblərin artırılmasına dair mə-

sələləri müzakirə edən Beynəddəvair Komissiyasının [Dairələrarası Komissiyasının] iclası bu gün martın 2-si, axşam saat 7-də təyin edilmişdir.

* Məsai [Əmək] Nəzarəti tərəfindən Gədəbəydəki fəhlələrin əhvalını məhəllində [yerində] təhqiq etmək üçün göndərilən Rəhim Hüseynzadə cənabları öz səfərindən qayıtmışdır. Oradakı təsiratı [təəssüratı] barəsində Nəzarətə müfəssəl bir məruzə təqdim edəcəkdir.

* Yenə həman Rəhim Hüseynzadə cənabları tərəfindən Göyçə qaçqınlarının əhvalı barəsində müfəssəl bir məruzə hazırlanıb Nəzarətə təqdim edilmişdir.

QALIB MİLLƏTLƏR İKİ İŞ ARASINDA

Hər kəscə məlumdur ki, keçən sənə müharibədə, bu sənə də müsaliyə [sülh] ərafəsində bulunan millətlər, sənəlcə kamali-fəaliyyətlə hazırlandıqdan sonra nəhayət 4-5 sənə sürən hərbi-ümumi hailəsini [faciəsini] açdılar. Öylə bir hərbi ki, bunun bir mislini gərək Qüruni-vüsta, gərəkse Qüruni-üla tarixi [istər Orta əsrlər, istərsə Qədim dünya tarixi] yazmamışdır. Hətta xilqəti-aləmdən [dünya yaranandan] bəri bəşəriyyətin başına böylə müdhiş bir fəlakət gəldiyin[i] də biləmməyirik.

Bütün hərbi cəbhələrinde qanlar dərələr kim axdı. Bir çox gənclər qara torpaqlara sərildi. Tali dərəcəsiyindən ali dərəcəsinə varana qədər bir çox məktəb

tələbəsi dəxi yaxasını qurtarmadı, bu fəlakətin ayaqları altında çiyəndi. Bir çox ailə pərişan oldu. Qadınlar dul və çocuqlar yetim qaldı. Xanimanlar söndü, şəhərlər xak ilə yeksan [yerlə yeksan] oldu. Sənəlcə dağlar başında, çamurlar içində həyat keçirmək məcburiyyətində qalan bir çox həmcinslərimizin kimisi ayağından, kimisi əlindən, kimisi gözündən ayrıldılar.

Bu xaniman yaxan qital [qırğın], təxribatını ancaq hərbi cəbhələrinde icra etməklə iktifa [kifayət] etmədi. Hərbi cəbhəsində yapıdığı qədər hərbi arxasında qalan yerlərdə dəxi bütün dəhşətilə təxribat icra etdi.

Yeganə ümidgahı olan övladlarından ayrılan annələr, rəfiqi-həyatından [həyat yoldaşından] cüda [ayrı] düşən qadınlar, babalarının mərhəmət qucağından məhrum edilən mini-mini çocuqlar aclıq və səfalət altında əzilə-əzilə, əyilə-əyilə qırıldılar, məhv oldular. Saheyi-hərbdən [müharibə meydanından] vətənlərinə övdət edən [qayıdan] əsgərlər vətəndaşlarına yadigar olmaq üzrə xolera, tifo, ispanka [ispan qripi] və sair kimi sari illətlər [yoluxucu xəstəliklər] mikrobunu gətirdilər. Bir xeyli həmcinslərimiz də böylə fəlakətlərin qurbanı oldular ki, bu da hərbi-ümminin məşum nəticələrindən biri idi.

İradəsi əlində bulunan bəşəriyyətin bu fəlakətlər arasında yuvarlanmaqdan məqsədi nə idi? Bilə-bilə işbu fəlakətlərə nə üçün qatlanırdı?!

Bu sualların cavabı bütün müharib [savaşın] dövlətlər ricali-siyasiyyəsi [siyasət adamları] tərəfindən şimdüyə qədər bir qaç dəfə verilmişdir ki, o da: “Məh-

kum millətlərin əsarətdən təxlis [xilas] və təmini-istiqlalları.” Hərbi bidayətdən [başlangıcından] bəri müharib dövlətlərin siyasi simalarından hər hangi biri kürsiyi-xitabətə çıxdısa, bütün aləmə xitabən “İştə biz, məhkum və əsir millətlərin xilas və istiqlalı üçün bu qədər zəhmətə qatlanırıq. Bizim bütün qayəmiz bəşəriyyəti qurtarmaqdır” dedilər. Bu söz ittifaqçılar tərəfindən söyləndiyi kimi etilafçılar tərəfindən də bütün hərətillə ortaya atılırdı. Biz o zaman kəndi-kəndimizə şöylə bir sual irad edirdik: Əcəba, hangi tərəfin sözü doğru ola bilər?

Şübhəsiz ki, hər iki tərəfin sözü doğru olamazdı. Çünki hər iki tərəfin də sözü doğru olarsa, işbu fəcaətli hərbi ehtiyac qalmazdı. Çünki iki tərəf də eyni məqsədlə çalışmış olacaqdı, eyni qayəni təqib etmiş olacaqdı. O halda bu müharibəyə cinnətdən [dəlilikdən] başqa heç bir məna veriləmməzdi. Binaənileyh [ona görə], mütləqə bir tərəfin üzünə işbu siyasi maska taxılmış olduğuna hökm edirdik. Lakin bu maska hangi tərəfin üzündə olduğunu bilməyirdik. Şübhəsiz ki, bütün aləm bizim kimi böyük maraqla bunu öyrənmək istəyirdi. Lakin bir tərəf qalib olmadıqca həqiqəti öyrənmək mümkün deyildi. Nəhayət görürüz ki, bu gün etilafçılar qalibiyyəti qazandılar. Bütün millətlərin və hətta tarixin böyük maraqla bilmək istədiyi məsələnin həll ediləcək zamanı gəldi. Artıq bu dəqiqələrdə qalib millətlər iki mühüm iş arasında dırlar.

Birincisi, hərbi bidayətdən [başlangıcından] bəri bir çox dəfə aləmi-insaniyyə [insanlığ aləminə, bəşəriyyətə] qarşı söylədikləri işbu sözlərinin səmimi və xə-

lis olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edərək əsrimizdə mühüm bir miqdar təşkil edən məğdur [məzlum] və əsir millətləri qeydi-əsarətdən [əsarət zəncirindən] qurtarmaqla gələcək nəsillərinə xalis və səmimi dost və minnətdarlar qazandırmaq, kəzəlik [eləcə də] tarixi-istiqlal balda “müncilik” [xilaskarlıq] şərəfini ehraz etmək [qazanmaq].

İkincisi isə, bu tatlı vədlərin əfkari-ümumiyyəni [ictimai rəyi] qazanmaq üçün yapılan bir xədiyyəsi-siyasiyyə [siyasi fəridə] olduğunu və üzvlərinə örtülən siyasət maskasından başqa bir şey olmadığını feilən isbat etməklə işbu məhkum millətlərin qəlblərində kəndilərinə qarşı böyük qeyz, nifrət və ədavət bəsləmək.

İştə, qalib millətlərin bugünkü xətərnak [təhlükəli] mövqeləri öylə bir mövqe ki, oradan – tarixcə – uçuruma doğru yuvarlanmaq da əllərində, səmaya doğru yüksəlmək də əllərində. Sözümlə nə həyat vermədən şurasını da söyləyəlim ki, bugünkü qalib millətlər böylə ələmi aldadacaq qədər böyük bir dənaəti irtikabla [alçaq hərəkətə bulaşmaqla] tarixlərini ləkələyəcəklərinə heç ehtimal verəməyirəm.

Binabərin [buna görə], sülh masasında bundan sonra, bu günə qədər məhkumiyət altında yaşayan başqa millətlərlə bərabər 70-80 milyon türk millətini dəxi hürr, müstəqil olaraq yaşadacaq surətdə qərarlar ittixaz edəcəklərini [qərarlar qəbul edəcəklərini] qəviyyəni [məhkəm] ümid edirik. İşbu ümidimizdə haqlı olub-olmadığımızı artıq zaman göstərəcəkdir.

*Daşkəndli
Xalid Səid*

KƏND QADINLARININ ƏHVALİ-MÜƏSSİFƏSİ [TƏƏSSÜFLÜ HALLARI]

Kəndlərimizdə cərəyan edən həvadi-sati-qəbihələr [mənfi hadisələr] cümləsindən biri də cəbrən [zorla] qız götürüb qaçmaq məsələsidir. Şu adəti-qəbihənin [pis adətin] gündən-günə tərəqqisini görürüz. Gün olmaz ki, filan kənddə filan-kəsin qızını cəbrən sürüyüb apardılar və apararı vaxtda qızın qardaşını və ya əq-vamını [qohumlarını] müdafiə zamanı yarıladılar və ya öldürdülər, xəbərini [i] görüb eşitməyə. Nə etməli? Bəstəri-cəhalətdə [cəhalət döşəyində] yatan, dünya ələmindən xəbəri olmayan kəndlilərdə bir sahibi-vicdan tapılmazmı insana yarışmayan bu vəhşi əməllərə qarşı etiraz edə, insaniyyət naminə mütəəssir ola? Əstəğfirullah! Bəlkə təqazayi-cəhalət olaraq [cəhalət səbəbindən] dəni-təb'lər [alçaq təbiətlilər] vəhşilərin qəbayihini [qəbahətlərini] şücaət bilib mədh edirlər. Amma, qızın biçərə validəsi mafövqü mütəsəvvər olmayan [bundan daha artığı təsəvvür edilə bilməyən] şu zülmü görüb nə etmək, nəyə və hangi məhəllə [hansı məqama, hansı yerə] müraciət edim deyib öz məzlumiyətinə ağılamaqdan başqa çarə bilməyir.

Kəndlərdə rəislik adını daşıyan vicdansızlar qızın anasına məzəmmət dili açaraq ağılamağına etirazən deyirlər: Nə olub, məgər qiyamətmi qopub? Bu iş hələ sənincünmü düşüb, sən bu qədər ağlayırsan?! Bir qızdan ötrü bir igid oğlanı öldürmək olarmı? Qızı itə verdin, iti də aldatdın deyirlər... Ar olsun o cür cühələlərə [cahillərə]. Ağuşı-şəfqətində [şəfqət

qucağında] bəslənən anasının həmcinsini itdən əskik hesab edib də qəbahətin[i] qanmayan vicdansızlara insanmı demək olar?! Həmçinin bu kimi qəbahətin[i] qanmayan arsızlar məzlumə qıza da növbənöv məzəmmətlər edib əqd oxunmağa [kəbin kəsilməyə] razı etmək istəyirlər. Ah, zavallı qız, sevmədiyi oğlana necə razı olsun və razı olmayıb da nə eylesin? İffət və isməti ləkələnib tarixi bir istehza olacağını bilir. Bu mülahizə ilə töv'ən və kərən [kənüllü-kənülsüz] guya riza verir... Məcburi izdivacdan təvəllüd tapanlarda millət hissi, şən və şərəf olarmı? Xeyr, əksinə olar. Nifaq, arsızlıq, vəhşilik – bunlardan başqa bir şey olmaz, zənnindəyəm. Qadınlarımız haqqında rəva görülən bunca cəbr və zülmə qarşı çarə aramaq və dəf'inə çalışmaq kənddə yaşayan üləmalarımızın vəzifeyi-şər'iyyəsi [din alimlərimizin qanuni vəzifəsi] deyilmə? Bu qəbih və narəva [rəva olmayan] hərəkətləri görüb öz evində rahat oturmaq la-qeydlik əsəri deyilmə? Əgər, şu adəti-qəbihəmiz [pis adətimiz] islah olmazsa, istiqbalımızın [gələcəyimizin] nə olacağı məlum deyilmə? Şu qəbih və naməşru [qanunsuz] əməllərin önünü almağa yeganə ümidimiz cavan hökumətimizdir. Ümid var hökumətimiz vəhşilərin qabağına sədd çəkib kənd qadınlarımızı bu zülmədən qurtarar.

Qulam Həsənzadə

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Hərbi gəmilərin getməsi

Srağagün, axşam Bakıdakı İngiltərə komandanlığı tərəfindən bəhri-Xəzər do-

nanmasına tərki-silah etmək təklifi ilə ultimatum təqdim edilmişdir. Ultimatumun vaxtı dünən, martın 1-də gündüz saat 12-də tamam olurdu. Ultimatumda tərki-silah etməklə bərabər Denikin ordusuna mülhəq olmaq [birləşmək] tələb edilmişdir.

Ultimatumu qəbul etməyərək hərbi gəmilərdən “Ərdahan”, “Qars” və bir daha digəri gecə ilə işıqsız olaraq şəhərdən çıxıb getmişlərdir. Şəhərdə dövrən edən şayiata [şayiələrə] görə, onlar Hacı-Tərxana getmişlərdir. Dünən səhər Krasnovodskdan Bakıya gələn “Dolo” adlı paraxod onları görmüşdür. Bakıdakı İngiltərə komandanlığı Petrovska teleqrafla gəmilərin tövqif [həbs] edilməsini əmr etmişdir. Bəzilərinin dediyinə görə, azuqələri və güllələri olmadığından gəmilər dənizdə təslim olmağa məcbur ediləcəklərdir.

Təzəpirdə yığıncaq

Fevralın 27-də Təzəpir məscidi həyətidə müsəlmanların yığıncağı vəqə olmuşdur. Yığıncaqda şəhərin müxtəlif məhəllələri tərəfindən gəlmiş 500 nəfərdən ziyadə camaat hazır idi. Əvvəlcə Bakı qalabəyisi [komendantı] vəzifəsini ifa edən Lütfəli bəy Əmircanov cənabları camaata müraciətən bir nitq irad edərək [söyləyərək], axır vaxtlar şəhərdə gecələr güllə atılması şiddət etdiyindən bəhslə tezliklə böylə hərəkətin önünü almağı təklif etdi. Bir qədər müzakirədən sonra camaat mütəffiqülqövl [yekdilliklə] hər məhəllədən üç nəfər olmaq üzrə nümayəndələr intixab edilməsini [seçilməsini] təhti-qərara aldı. Həmin nümayəndələr srağagün, fevralın 28-də hər məhəllənin camaatını öz məscidinə dəvət edib güllə

atmaq məsələsini qəti surətdə müzakirə etmişlərdir. Məzkur [deyilən] nümayəndələr hər məhəllədə güllə atanları tövqif [həbs] edib təhti-mühakiməyə [mühakimə altına] alınmasını öhdələrinə qəbul etməlidirlər. Güllə atanları vermədikləri halda nümayəndələr özləri cavabdəhəndə [cavabdeh] olacaqdırlar.

Mütəəllimlər [tələbələr] həyatında

Müsəlman şagirdlərinin cəmiyyəti

Cümə günü 28 şubatda saat 10-da Realnı məktəbində biçiz [yoxsul] olan şagirdlərə müavinət etməkdən ötrü ictimai [yığınaq] tərtib olundu. Həman məclis icimasında əksəriyyəti-ara [səs çoxluğu] ilə sədr və müavini-sədr [sədr müavini], bir katib, bir nümayəndə və təftiş komissiyası intixab olundu [seçildi]. İntixabdan sonra Abdulla xan Həbibzadə cənabları tərəfindən bir nitq söylənilib və sonra ianə toplanmaq təklif etdi və fil-məclis [məclisdə] bir qədər pul toplandı. Seçilən bunlardır:

Sədr - Hüseyinqulu Hüseyinzadə; müavini-sədr - Abdulla xan Həbibzadə; katib - Əli Yusifzadə; nümayəndə - Məhəmmədsadiq Vəlizadə; xəzinədar - Əbülfəzl Dadaşzadə və müfəttişlər - Nurizadə, Əlizadə, Mahmudzadə.

Müsəlman tələbə və talibatının [oğlan və qız tələbələrini] nəzər-diqqətlərinə

Cümə günü fevralın 28-inə təyin edilmiş tələbələr iclası martın 4-ü axşam saat 5-də Birinci Realnı məktəbi mülkündə iniqad edəcəkdir [baş tutacaqdır]. Yol-daşlardan vaxtında gəlmək rica və təməna edilir.

Hadisat

* Milyonni-Malakanski küçələrin küncündə olan Qafqaz-Türküstan Cəmiyyətinin araq anbarında naməlum bədəfkarlar [cinayətkarlar] tərəfindən qıfıl sındırılıb 80 min manatlıq mal oğurlanmışdır. Bədəfkarlar tövqif [həbs] edilmişlərdir.

* Bələdiyyə İdarəsi məmuru polisəyə məlum etmişdir ki, ərzaq anbarından 140 put sabun oğurlanmışdır. Bədəfkarlar gizlənməmişlərdir.

* Bibiheybət Neft Cəmiyyətinin anbarından bədəfkarlar qıfılı sındıraraq 40 min manatlıq sabun oğurlanmışlardır. Təhqiqat davam edir.

* Bülbülə kəndində sükunət edən [yaşayan] Məsumə xanım Mirkərim qızı polisəyə məlum etmişdir ki, o, evdə olmadığı halda qapı sındırılıb 4.730 manatlıq ev müxəlləfatı [əşyaları] oğurlanmışdır. Oğurluqda məzkur [adı çəkilən] kəndin sakini Lütfulla Abbas oğlundan şübhə edilib tövqif edilməsindən ötrü tədbirlər ittixaz edilmişdir [tədbirlər görülmüşdür].

HÖKUMƏTİN İSTEFASI MÜNASİBƏTİLƏ

“Fəhlələr nümayəndələri iclasında qəbul edilən qətnamə”

27 şubat tarixində pəncşənbə [cümə axşamı] günü saat 2 bə'dəzzəval [günortadan sonra] Sabunçu, Ramanı, Zabrat, Balaxanı məntəqələri mədənlərində çalışan müsəlman işçiləri nümayəndələri Balaxanı mədənlər mərkəzi “Müsavat” idarəsində iclas təşkil edərək məclisi idarə etmək üçün öz aralarından Rəhim bəy

Cahangirzadəni sədr, Qara Məhərrəmzadəni katib intixab etdikdən [seçdikdən] sonra: 1) Hökuməti-hazirənin [hazırkı hökumətin] istefası; 2) Hökumət tərəfindən fəhlələri işdən kənar etmək və işə qəbul etmək ixtiyarı mədən sahiblərinə vəgüzar edilməkdən [tapşırılmaqdan] bilistifadə [istifadə etməklə], kantorlar fəhlələri heç bir təqsiri olmaqsızın qulluqdan kənar etmələrindən dolayı fəlakətə düçar olanların tədadi [sayı] gündən-günə təzayüd etmək [artmaq] məsələləri müzakirə edildi. Nəticədə “Azərbaycan” qəzetəsi vasitəsilə Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlaman heyəti-məbusanına müraciətən iclas namından [adından] aşağıda yazılan təkliflərinin sərəncamına müsaidə göstərmələrini rica etmək qərara alındı:

1) Cavan cümhuriyyətimiz Denikin misilli qara və irticai qüvvələr tərəfindən təhdid olunduğu bir zamanda azəri türklərinin mayeyi-iftixarı [qürur mənbəyi] və yeganə istinadgahi-siyasilərindən biri ədd [hesab] edilən Rəisi-vükəla [Baş nazir] Fətəli xan həzrətləri hökumətin[in] istefası ilə hasil olan tərəddüdlü [qeyri-sabit] halı məmləkət üçün son dərəcə xətərli bildiyimizdən yeni kabinənin bir an əvvəl təşkilini tələb edirik. Yeni təşkil ediləcək kabinə Parlamanın mərkəz və ondan sol firqələrdən mütəşəkkil bir əksəriyyətinə istinad edəcəyinə və yalnız şu surətlə də demokratik bir hökumətin vücuda gələcəyinə qanəyiz. Biz müsəlman işçiləri ancaq müqəddəsəti-diniyyəməzə [dinimizin müqəddəs dəyərlərinə] ehtiram və hüquqi-milliyələrimizi etirafə bərabər, zəhmətimizi təmin edici bir islam hökumətini etiraf [qəbul] və tam mövcudiyətimizlə bütün maneələrə qarşı müdafiə edəcəyiz.

2) Fəhlələri xidmətdən kənar etmək və qulluğa götürmək ixtiyarı mədən sahiblərinə vəgüzar edilməsindən naşi [ötrü] sənələr müddəti bir mədəndə çalışmaq ilə vücudunun dəyərli bir üzvünü qeyb etmiş olan zavallılardan hər gündə onlarcası günahsız və təqsirsiz xidmətdən kənar edilib fəlakətə sövq olunduqları münasibətilə bu kimi zavallı biçarələrin müqəddəratı bir taqım vicdansız mədən müdirlərinin və müavinlərinin keyfəmayəşalarına [özbaşınalıqlarına] tövdi edilmiş [tapşırılmış] olmasından nəşət edəcək [irəli gələcək] sui hallara nəzər-diqqətinizi cəlb edərək, fəhlələrin işdən kənar edilmək və işə qəbul edilmək ixtiyarı mədən komissiyalarına verilməsi zimmində [dolayısı ilə] lazım gələn məhəllinə işar edilməsinə [lazımı yerlərə bildirilməsinə] müsaidə buyurmaqla bu cür haqsızlıqlara bir intəha verib müfsidlərə [fitnəkarlara] istifadə macalı buraxmayacağınıza əminiz.

*Sədr - Rəhim Cahangirbəyada
Katib - Qara Məhərrəmzadə*

MÜRƏTTİBLƏR MƏKTUBU

Möhtərəm müdir əfəndi!

Şu sətirlərin qəzetəinizdə dərcini rica edəriz.

Srağagün təəccüb və təəssüflə eşitdik ki, hökumətimiz istefa vermişdir. Məmləkətimizin bu qədər ciddi bir vəziyyət altında bulunduğu zaman hökumətimizin iş[dən] istefa verməsinə biz türk mürəttibləri çox təəssüflər edirik. Əzəmlə [o cümlədən], həman Kabinə daxilində bulunan Maarif naziri həzrətləri biz mü-

rəttibləri qələmlə yazmaq mümkün olmayacaq dərəcədə razı buraxmış və bu vaxtadək bizim haqqımızda mehriban bir ata kimi olub həmişə qeydimizə qalmış, dərdimizə çarə etmişdir. Nazir həzrətləri bizi yalnız maddətən təminlə iktifa [kifayət] etməyib, sənətimizdə məharət, işimizdə tərəqqi kəsb etməyimizə də çalışmışdır. Ona görədir ki, böylə alicənab bir haminin istefası bizi son dərəcə mükəddər edir [kədərləndirir]. Binaənileyh [ona görə], Nəsim bəy həzrətlərini bir nazirdən ziyadə qeydkeş bir ata kimi görərək, biz türk-müsəlman mürəttibləri Maarif Nəzarəti başında həmişə o cənabı görməyi arzu edirik və ümidvarıq yenə görəcəyiz.

Türk-müsəlman mürəttibləri

GÜRCÜSTANDA

Azərbaycan siyasi nümayəndəsi

Azərbaycan Hökuməti tərəfindən Ermənistan Hökuməti nəzdinə təyin olunan Məhəmməd xan Təkinski Tiflisə varid olub [gedib] fevralın 25-də Ermənistan Ədliyyə nazirinin görüşünə getmişdir.

Poçta-teleqraf münasibəti [əlaqələri]

Əqd olunan müqavilənamələr mövcubincə [bağlanan müqavilələrə əsasən] martın 1-dən etibarən Azərbaycan, Gürcüstan və Ermənistan arasında hər cür poçta-teleqraf münasibəti bərpa ediləcəkdir.

Tiflis müsəlmanlarının istədası [xahişi]

Tiflis şəhərinin təzə Bələdiyyə idarəsində şəhərin müsəlman əhalisindən nü-

mayəndə olmadığına görə, müsəlman Şurayi-Millisi [Milli Şurası] şəhər rəisi yerini dolandırana [vəzifəsini icra edənə] müraciət edib, keçmişdə olduğu kimi namizədlər siyahısında göstərilən üç nəfərdən birinin дума heyətinə daxil edilməsinə xahiş etmişdir.

Bolşeviklərin həbsi

Bolşevik başçılarından Kərimov, Baxtadze, Aqniyev, Çinçadze və qeyriləri həbs edilib Metex dustaqxanasına salınmışlar. Tiflis məhkəmə palatasının müddəyi-ümumisi binagüzarlığı ilə Şura Hökumətinin məşhur başçılarından Sergey Kaftaradze həbs edilmişdir.

Gürcüstan dəmiryolları

Dəmiryollar naziri Gürcüstanda təzə yollar salınması layihəsini təsdiq olunmaqdan ötrü Gürcüstan Hökumətinə təqdim etmişdir. Məmləkətin tezliklə nəşvü-nüma tapmasından [tərəqqi etməsindən] ötrü yeni dəmiryollar salınması təsəvvür olunur.

Ermənistan getmək müvəqqədən dayandırılmışdır

İngiltərə dəmiryol heyəti xəbər verir ki, İngiltərə əsgəri qatarlarında Ermənistan getməkdən ötrü xüsusi elan edilənə qədər icazə vəsiqələri verilməsi dayandırılmışdır.

Ərzaq şöbəsi

Tiflis Şəhər idarəsinin Ərzaq şöbəsi mart ayının 1-dən ləğv ediləcəkdir.

Bolşevik dəstəsi

Lars mövqifi [stansiyası] yanında gür-

cülərə təslim olan 100 nəfər çinli bolşevik dəstəsi fevralın 24-də Tiflisə varid olmuşdur [gəlmişdir].

Neft qiyməti

Tiflisdə neftin girvənkəsi 3-4 manata satılmaqdadır. Gürcüstan dəmiryolları idarəsi öz qulluqçularına girvənkəsi 46 qəpikdən buraxmaqdadır.

İrəvanda neftin girvənkəsi manatadır. Neft İrəvana Ağstafadan araba ilə aparılır. Hər puta 50 manat kirayə alınır. 80 manata tamam olan neft 120 manata satılır.

Neft göndərilməsi

Bakı-Batum neft yolu keçən il dekabrın 12-dən işə başlamışdır. Fevralın 15-inə qədər Gürcüstan Hökumətinə 1 milyon 100 min put, İngiltərə heyətinə 295 min put buraxılmışdır. Bu miqdardan Batuma İngiltərə ərkani-hərbi namına [hərbi qərargahı adına] 237 min put göndərilmişdir. Bundan əlavə, İngiltərə heyətinin tələbatına görə, Ermənistan 57 min put neft buraxılmışdır.

Axıska hadisələri

Fevralın 12-də Axıskadan qaçmış olan gürcü saldatları Borjomu varid olmuşlardır. Bunlar topları və sair mühimmatı [hərbi ləvazimatı] birinci vaqona yükləyib qaçmışlardır. Axıska fevralın 11-də axşam saat 6-da müsəlmanlar tərəfindən işğal edilmişdir. Bu hadisədən bir neçə gün əvvəl oraya gəlmiş olan 500 nəfər ingilis qan tökülməməkdən ötrü gürcülərə Axıskadan çıxmağı və şəhəri özlərinə təslim etməyi təklif etmişlərdir. Müsəlmanlar da buna razı olmuşlar. İngilislər

şəhərdə bəzən gürcülərin nəfinə müğayir [xeyrinə zidd] olan əmrnamələr verirlərmiş. Gürcülər arasında dəhşətli həyəcan olduğundan sonra ingilislərin bu təklifinə razı olmuşlardır. 4-cü alayın saldatları birinci atəşdən sonra cəbhəni buraxıb qaçmışlar. Ricət [geri çəkilmə] yolunda olan Klde kəndinin işğal edildiyi şayiəti [şayiələri] gürcülərin dəxi də artıq həyəcanına səbəb olur. Yalnız afiserlər [zabitlər] vuruşmaqda idilər ki, onların da 30-40 nəfəri ölüb və yaralanmışdır. Almanlar tərəfindən gürcülərə verilmiş olan dörd zirehli avtomobil, bir neçə top və külli ləvazimatı-hərbiyyə [hərbi sursat] müsəlmanların əlinə keçmişdir. Yürüş edən müsəlmanlar arasında bir çox türk zabit və əsgərləri varmış. (?)Bugünlərdə Borjomun da müsəlmanlar tərəfindən işğal gözlənilir. Tiflis[ə] Axıskada cəbhəsindən 150 nəfər yaralı gəlmişdir. Abastumanda gürcü qırğını olmuşdur deyə şayiə vardır.

Axıskada olan ermənilərlə müsəlmanların əlaqəsi yaxşıdır. Gürcülər getdikdən sonra Axıskada ingilis əsgərləri şəhəri mühafizə edə bilirlər. Şəhərdə gürcülərin güclü mühimmatı [sursatı] qalmışdır.

Fevralın 12-də Z[ori] Zoryan Borjomdan Axıskaya əzimet etmişdir [yola düşmüşdür]. Müsəlmanlar şəhərdə 20 nəfər erməni xadimlərini azad etmişlərdir. Bunlar türk və müsəlmanlarla mübarizə etmək niyyətilə təşkilat düzəltməkləri üçün gürcülər tərəfindən həbs edilmişlərdi.

Təbriz dəmiryolu

Tiflis ilə Təbriz arasında olan dəmiryolu müntəzəm haldadır. Fevralın əvvəllərində Tiflisdən Təbrizə müxtəlif şeylər aparan qatar fevralın 24-də Tiflisə övdət

eyləmişdir [qayıtmışdır]. Açıq vaqonlarda Təbrizdən kişmiş və xüşkbar [quru meyvə] gətirmiş. Fəqət yolda Aleksandropolda erməni hökuməti ingilislərin rızası ilə bu malları həcz [müsadirə] etmişdir. Təbrizdən gələnlər deyirlər ki, İranda külli xüşkbar, düyü və sair şeylər vardır və bunlar ucuz satılır. Amma nəqliyyat vasitələri yoxdur. Rus manatı İranda 7 qəpikdən 10 qəpiyə kimi gedir. Ət isə girvənkəsi 2 manatdan satılır.

Borjomda

General Kvinitadze Borjomdan Tiflisə Daxiliyyə vəzirinə [nazirinə] teleqrafən bildirir ki, Borjoma külli fərarilər [qaçqınlar] gəlmişlərdir. Gürcüstan Hökumətinin fərari işlərinə baxan vəkili onlara lazım gələn müavinəti etməkdən acizdir. General təvəqqe edir ki, fərarilər Borjoma göndərilməsin. Zira orada gürcü qoşunları üçün belə mənzil yoxdur.

Təzə dəmiryolları

Bir dəstə Amerika mühəndisləri Asiyayi-suğrada [Kiçik Asiyada] müstəqil hökumətlər təşkili ilə Sülh Konfransına müraciət edib Türkiyə vilayətlərində təzə dəmiryolları inşasından ötrü xüsusi dəmiryol komissiyası təşkil edilməsini təklif etmişlərdir. Amerika mühəndisləri Qafqaziyyəyə yaxın rayonlara artıq əhəmiyyət verməkdədirlər. Buna görə, bu yaxın zamanda Amerika mühəndislərinin və dəmiryol mütəxəssislərinin birinci dəstəsi Tiflisə varid olacaqdır [gələcəkdir]. Bu dəmir yolların Amerika dəmiryolları şəklinə inşa ediləcəyi təsəvvür olunur.

Şüləvər əhvalı

Axıska hadisələrinə görə Borçalı uyez-

dində bir çox müsəlmanların cəm olduğu müşahidə edilir. Buna görə Şüləvərdə olan əsgəri dəstə mövqeyini tərk edib Tiflisə çəkilməmişdir. Xəzinə dəxi köçürülmüşdür. Hal-hazırda hökumət məhəlli [yerli] əhali, yəni ermənilərin əlindədir.

Talibə (kursistka)

Ali-ibtidai məktəbinin hər siniflərinə şagirdlər hazır edir. Saat 11-dən 1-ədək, 4-dən 7-ədək. Adres: Qubernski və Sisyanovski küçələrin küncündə, nömrə 7, diş həkimi Levinin evində.

5713

Diş həkimi

İ. S. Tarşteynbaum

Qəbul edir saat 9-2, saat 4-7.

Dişlərə müalicə edir, ağrısız çıxarır, sadə və qızıl süni dişlər qayırır.

Sisyanovski küçədə 41 nömrəli evdə (Çadrovı küçənin küncündə, Quba meydanı yanında). Telefon nömrə 22-07.

2669

Baytariyyə həkimi və Tibbi fakültənin 2-nci kursunun müdavimlərindən **A. A. Ter-Bağdasarov** xırda heyvanları səhər saat 4-dən axşamədək, iri heyvanlara isə mal sahibinin evində baxır və cavan heyvanlara qiymət qoyur.

Ünvan: Karantinni küçədə nömrə 100. Telefon nömrəsi 43-08.

2681

Doktor Musa bəy Rəfiyev

Daxili əmrəyə [xəstəliklərə] düçar olan naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər

saat 9-11-ə kimi. Axşam saat 5-7-yə kimi. Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80.

b-37

Diş həkimi

S. M. Hamburq

Nikolayevski küçədə nömrə 29, Parlaman qarşısında. Telefon 5-96.

Dişlərə və ağıza müalicə edir. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırır. Dişləri və tükləri ağrısız çıxarır. Qızıl iş işləyir.

Qəbul edir səhər saat 9-dan 2-yə kimi; axşam saat 4-dən 7-yə kimi.

Arvad diş həkimləri

Z. A. Şexter və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayırma dişlər. Dişin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnələr üçün iş tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir.

Qəbul olunur 9 - 2-yə və axşam 4 - 7-yə kimi.

Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

215

Elan

Azərbaycan Posta və Teleqraf Nəzarəti elan edir ki, bu şubatın 24-dən etibarən Bakıda böyük posta və teleqraf məktəbi açılır. Dərs axşam saat 5-də başlanır. Ərizə Posta və Teleqraf Nəzarətində qəbul olunur.

Adres: Mirbabayevin evində 3-cü mərtəbədə, Naberejni küçədə.

Dəftərxana baş müdiri: Blajevski

Kargüzar: D. Rəhimli

45 3-4

Xırda Neftçilər İttifaqı

Neft quyusu sahiblərinə elan edir ki, fevral ayı məvacib vəərəqələrini (tabel) mart ayının 1-dən 5-inə kimi Şaxski küçədə 35 nömrəli evdə Atababayevin kontorunda ax-

şam saat 4-dən 7-ə kimi İttifaqın idarəsinə təqdim etməlidirlər.

1-1

Müvəqqəti müdir:
Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR**Azərbaycan****Məclisi-Məbusanında**

səh. 2. “4) Şəhərin məkatib dairələrinin...”: bu maddə qəzetdə müəyyən qüsurlarla getmişdir; bərpa etdik.

“Bütün bu məşruhata binaən...”: qəzetdə bu cümlənin əvvəlində səhvən 5-ci maddə nömrəsi qoyulmuşdur.

səh. 4. “put vergisi”: xüsusən limanlarda bəzi ticarət mallarından put başına alınan vergi.

Cümə günkü mühüm xəbərlər

səh. 6. “İzmirdə rus və yunan bəhriyyə-liləri...”: qəzetdə “İzmirdə” yerinə “İzmidə” getmişdir.

Qalib millətlər iki iş arasında

səh. 10. “Tali dərəcəsi...”: tali (ikinci dərəcəli) məktəblər ibtidai məktəblə ali məktəb arasındakı təhsil qurumları idi.

səh. 11. “İttifaqçılar”: İttifaq Dövlətləri yaxud Mərkəzi Hökumətlər (Almaniya, Avstriya-Macaristan, Osmanlı imperiyası, Bolqarıstan).

“etilafçılar”: Etilaf Dövlətləri yaxud Antanta (Böyük Britaniya, Fransa, Rusiya).

Bakı xəbərləri:**Hərbi gəmilərin gətməsi**

səh. 13. “...və bir daha digəri...”: “Ərdahan” və “Qars”la birgə gedən üçüncü gəmi “Leytenant Şmidt” adlı gəmi idi.

Bakı xəbərləri:**Hadisat**

səh. 14. “Milyonni-Malakanski”: Bakıda, indiki Fikrət Əmirov və Xaqani küçələri.

Gürcüstanda:**Gürcüstan dəmiryolları**

səh. 16. “...yeni dəmiryollar salınması...”:

qəzetdə “bir dəmiryollar salınması” getmişdir.

Gürcüstanda:**Bolşevik dəstəsi**

səh. 17. “...100 nəfər çinli bolşevik dəstəsi...”: qəzetdə “çinli” yerinə “çinlər” getmişdir.

Gürcüstanda:**Axıska hadisələri**

səh. 17. “Yürüyüş edən müsəlmanlar arasında bir çox türk zabıt və əsgərləri varmış. (?)”: sual işarəsi (?) qəzetdə getmişdir.

Xırda Neftçilər İttifaqı

səh. 19. “Şaxski küçə”: Bakıda, indiki Mirzə Fətəli küçəsi.

Bazar ertəsi, 3 mart 1919-cu il, nömrə 127

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci səneyi-dəvamiyyəsi. Düşənbə, 30 cəmədiyələvvəl sənə 1337. 3 mart sənə 1919.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 80 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 18 rublə, 2 aylığı 32 rublə, 3 aylığı 45 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublədir. Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

MÜRACİƏTNAMƏ**Ümuri-Xeyriyyə və Nafie Nəzarətindən**

Həyatı-siyasiyyə içrə camaat müharibə və hərc-mərcliyin minlərcə nahaq qurbanlarını yadlarından çıxarmışdır. Evisiz, ac və naxoş qaçqınlar Azərbaycanın hər yerinə dağılmışlardır. Bir tək Qarabağda arvad, uşaq və qocalar üzərinə hücum edən quldur dəstələrinin xainanə əli ilə 119 müsəlman kəndi xarabazara döndərilmişdir və 50 mindən ziyadə bu kəndlərin qaçqınları Qarabağın düzlərində və çöllərində ah-zar edirlər. Onların arasında səpmə yatalaq azarı dəhşətli bir surətdə hökmfərma olub [hökm sürüb], üsrətdən [çətinliklərdən] və qəm-qüssədən özünü itirmiş insanları amansız bir surətdə biçməkdədir. Bundan əlavə, arvad və uşaqları tanınmaz bir hala salmış olan aclıq və bir köynək ilə bədənleri göyərmiş balaca uşaqları titrətməkdə olan soyuq daha amansız bir surətdə hökmfərmadır. Ümuri-Xeyriyyə və Nafie Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] tərəfindən Qarabağ qaçqınlarının ehtiyacını öyrənmək və onlara müavinət etməkdən ötrü

təşkilatlar düzəltməyə göndərilən xüsusi komissiya bir çox arvad və uşaqların ac və çılpaq qaldığını görmüşdür. Bir tək Qarabağda 50 min nəfər qaçqın vardır. Bunlardan əlavə, Şamaxıda, Lənkəranda və İrəvan quberniyasından Gəncəyə, Qazaxa gələn nə qədər qaçqınlar vardır. Bu bədbəxtlər Azərbaycanın hər yerində soyuqdan, aclıqdan və xəstəlikdən məhv olurlar. Bu biçarələri ölümdən xilas etməkdən ötrü təcili surətdə pul, paltar və ərzaq şeyləri ilə geniş bir dairədə müavinət [kömək] lazımdır. Bunun üçün böyük pul lazımdır. Hökumət, camaatın köməyi olmadan bu qaçqınları lazımi qədər təmin etmək iqtidarında deyildir. Buna görə hökumət, Azərbaycan vətəndaşlarına müraciətlə bu qaçqın qardaşlara müavinət göstərməyə dəvət edir. Sizin köməyiniz gözlənir. İsti evdə qarnı tox, salamat və aclıq, soyuqluq dəhşətini görməyənlər qulaqlarını tutmamalıdır. Öz uşaqlarınıza baxaraq çörəksiz, paltarsız, soyuqda titrəyən bədbəxt yetimləri yadınıza salınız! Hər kəs öz qüvvəsinə görə pul və paltarla müavinət etsin. Bir qəpiyə də utanmayınız. Dama-dama göl olar, deyiblər. Yüz minlərcə öz qardaşlarınızı amansız əcəldən xilas etməkdən ötrü hər kəs